

CRONICA DRAMATICA

„MEDEEA” ÎN PORTUL TOMIS

Faptul petrecut la 28 iulie și repetat de mai multe ori pînă la 30 august, a avut amploarea și semnificația unui eveniment. Nu numai pentru că această vară toridă a fost săracă în noutăți artistice. Nu numai pentru că se încerca, pentru prima oară la noi, realizarea unui spectacol de tragedie antică, în aer liber. Nu numai pentru că, în general, la noi, tragedia antică se joacă prea puțin. Ci, pe lângă toate acestea la un ioc, pentru că spectacolul realizat de Tea-

trul de dramă și comedie din Constanța e un experiment izbutit în esența sa. în ciuda a o mie și unu de cusururi și apt a deschide un drum fertil unor manifestări spectaculare de largă popularitate și de reală elevație artistică.

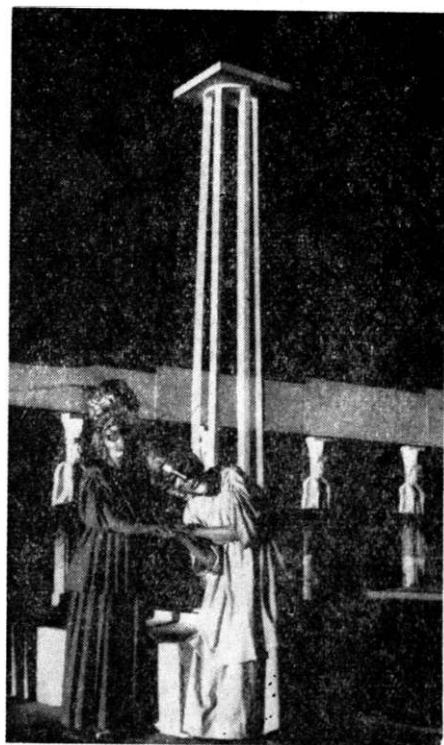
Regizorul Gheorghe Jora a avut curajul de a încerca această aventură și norocul, sau inspirația, de a-l lua colaborator pe sculptorul Constantin Lucaci, ca realizator al scenografiei spectacolului, constînd din-

ti-un întreg ansamblu arhitectonic, costume, măști. Această colaborare, prezidind la însăși concepția spectacolului, a avut darul de a transforma imensul spațiu oferit de vechiul port Tomis, cu marea în stînga și coasta falezei în dreapta, într-o scenă de teatru, cu numeroase și variate locuri de joc, așezate la niveluri diferite, de la făr-mul mării la puntea suspendată între cer și mare, sprijinită pe niste uriașe cariatide și de aici, pînă la coloanele albe și suple ale palatului lui Creon, construit pe o înălțime. Plasat în spațiul orizontal al falezei, aproape de nivelul mării, publicul avea posibilitatea să urmărească întreaga desfășurare a evenimentelor, simțindu-se totodată integrat, ca parte vie, în ambianța de emoționantă solemnitate la care decorul natural contribuia deopotrivă cu cel creat de mina omenească. Distanța față de „scenă” nu anula întru totul participarea afectivă a spectatorilor la evenimentele tragediei a căror tensiune era expresiv subliniată de efectele luminoase, ca și de coloana sonoră realizată de Romeo Chelaru.

În acest cadru audio-vizual, tragedia Medeei avea toate șansele să dobîndească proporțiile ample și semnificațiile umane profunde cerute de opera lui Euripide, cel mai uman dintre tragicii greci. Că șansele acestea n-au fost în întregime valorificate e regretabil, și vom vedea mai departe, în ce măsură aceasta a dăunat realizării spectacolului. Dar valorile sale de ansamblu sînt reale și ele merită să fie consemnate.

Anteprologul creat de regizor, care evocă întîmplările anterioare tragediei lui Euripide, făcînd să acosteze la făr-mul mării „corabia Argonauților” și, printr-o pantomimă, nar-rează cucerirea lîinii de aur de către Iason ajutat de Medeea, în Colchida, are mai mult decît niște calități spectaculoase. Această narațiune ne introduce în vechea legendă, amintindu-ne antecedentele dramei, și, prin aceasta, justifică actul crud al Medeei. Căci fața Medeei e mai mult decît o simplă răz-bunare a soției înșelate. E actul justițiar, de cumpănită pedeapsă a celui ce și-a călcat jurămîntele, a celui ce uită ajutorul primit, a celui ce uită că, din dragoste pentru el, femeia a săvîrșit acte dure-roase și fioroase, lăsîndu-și țara și neamul, ucigîndu-și chiar fratele. În Corint, unde a ajuns în cele din urmă cu Iason, la curtea regelui Creon cu a cărui fiică Iason se că-sătorește, Medeea e singură și străînă. Tră-darea lui Iason e cu atît mai mîrșavă, cu cît, pentru el, Medeea a ars, rînd pe rînd, toate punțile în urma ei. Darurile ei de vră-jitoare pentru Iason le-a folosit, iar acum reputația ei de vrăjitoare o face indezirabilă.

Recapitularea aceasta o face și Euripide însuși prin monologul Doicii, care deschide tragedia. Sîntem în plină atmosferă de jale, cu narațiunea Doicii, cu gemetele Medeei din propriul palat, cu vestea tristă adușă de Pedagogul, care a aflat că Medeea va fi

izgonită de Creon. Patosul tragic este marcat de intrarea Corului, unul dintre mo-mentele cele mai reușit spectaculoase în re-prezentarea de la Constanța. Folosind măș-tile, nu numai pentru a reinvia tradiția an-tică, ci pentru că spațiul amplu al acțiunii cerea o supradimensionare și o repotentare a personajelor, sculptorul Lucaci le-a dife-rențiat în două categorii: pentru personaje, el a folosit măști sculptate în metal com-pact, caracterizate prin trăsături viguroase, definite psihologic; pentru cor el a creat o schiță unică de mască tragică, traforată în-tr-un material fosforescent, de mare efect vizual, multiplicată în numărul de exem-plare necesar coreutelor, și cu posibilitatea de a fi minuită de acestea ca mijloc de expresie. Cele mai bune actrițe tinere ale teatrului, în frunte cu Ileana Ploscaru, Io-landa Copăceanu-Mugur, Agatha Nicolau, Aurora Simionică, Minodora Condur, Ana Mirena, au acceptat (cînte lor!) să se su-pună rigorilor interpretării colective, dînd glas și trup acestui personaj complex, mar-tor, confident, comentator și participant la acțiune, prezentă vie și decorativă totodată în toată desfășurarea tragediei. Apărînd de după o stîncă și înaintînd în pas ritmat pe o cărare de pe coasta falezei, Corul a adus în ambianța generală un fior artistic care s-a menținut o bună bucată de vreme, datorită rostirii limpezi și nuanțate a versu-rilor precum și efectului plastic pregnant.

Păcat numai că mișcarea, insuficient cizelată, a destrămat, pe alocuri, efectul artistic, dând o impresie de neorînduială și neglijență.

Neîmpliniri mai sensibile au apărut în interpretarea actricească. Actorii au avut de învins dificultăți numeroase: mai întii, jocul cu mască implică o adaptare a mijloacelor de expresie corporală, o dezvoltare a acestora, care să evite, desigur, patetismul și grandilocvența, mărind însă expresivitatea, elocvența. Apoi, aria jocului fiind atât de amplă și plasată la diferite nivele, cerea o agilitate deosebită, o mobilitate care să nu stînjenească expresivitatea, și, în sfîrșit, folosirea „play-back”-ului, absolut necesar în condițiile date, cerea o sincronizare perfectă a mișcărilor cu emisia vocală. Dacă din punct de vedere tehnic sincronizarea s-a putut realiza, din punct de vedere artistic ea a fost foarte defectuoasă. Imprintate pe bandă la un stadiu de început al repetițiilor, la o repetiție la masă, cînd actorii nu-și stăpîneau pe deplin personajele, vocile acestora au sunat adesea, cu unele excepții fericite, insuficient de nuanțat, cu accente de proză cotidiană, familiare, creînd astfel o discrepanță jenantă cu amploarea cadrului, cu ambianta vizuală solemnă și elevată, vibrînd de poezie. Cred, de altfel, că prozaismul textului s-a datorat și traducerii slabe folosite în spectacol (Uasile Stoica), în mod inexplicabil, cînd exista traducerea poetică, de bună expresie

literară, a lui Alexandru Pop. Actorii înșiși se simțeau jenați în mișcări, de propriile glasuri pe care le auzeau răsunînd străin, încorsetîndu-i în gesturi sărace și stereotipe. E de dorit ca, dacă spectacolul se va relua în vara viitoare, și nu văd de ce nu s-ar relua, să se refacă imprimarea, actorii putînd să-și desfășoare în profunzime întreaga gamă interpretativă.

Chiar așa, cu aceste evidente slăbiciuni, s-a putut remarca vibrația tragică a Marceli Sassu în rolul Medeei, sobrietatea Zoei Caraman-Stefan în partitura Doicii, violența orgolioasă a lui Iason în interpretarea limpede a lui Sandu Simionică, precum și interpretarea corectă a lui Dan Herdan (Egeu), Jean Ionescu (Pedagogul), Romeo Moșog (Creon), Longin Mărtoiu (Crainicul).

Reușita spectacolului, în ciuda neîmplinirilor sale, a fost confirmată de afluența publicului, care, în afara spațiului rezervat scaunelor, a umplut pînă la refuz coasta și crestele falezei, riscînd să împiedice interpreții în mișcarea lor. S-a creat astfel condiția unui spectacol cu adevărat popular, care are mari șanse de dezvoltare în viitor, dacă vor fi folosite cum se cuvine învățămintele acestei prime experiențe. Încercarea merită toate laudele, iar ceea ce s-a reușit este de bun augur. E păcat că unii croniciari s-au grăbit s-o desființeze, ignorînd realitatea.

Margareta Bărbuță